

‘Universiteit moet de meerwaarde van diversiteit verzilveren’

P25

Opinie & Debat

Focus en skills

COLUMN IN LEIDEN

Is het niet achterhaald om laptops in de collegezaal te verbieden?

Met Yra van Dijk, de hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde uit Leiden die laptops uit collegezalen bande, studeerde ik begin jaren negentig van de vorige eeuw in Amsterdam. Toen leuterde je oeverloos in belendende koffiehuisen en cafés, want we hadden nog geen internet. Zo niet Yra. Als ik me pas na uren in de bibliotheek vertoonde om een paar loden pagina's Horkheimer en Adorno weg te werken (*De dialectiek der Verlichting*, over de nieuwe barbarij van de technologisch opgevoede massa), zat zij daar al een dag lang grondig te lezen. 'Als iemand altijd al geconcentreerd was, dan jij', zeg ik dus, als we elkaar na jaren terugzien in haar werkkamer in Leiden. 'Maar nu niet meer', lacht zij. Ze zit op Facebook, twittert, zelfs Yra van Dijk raakt haar focus kwijt. Hoogleraren hebben het tegenwoordig allemaal over 'twenty-first century skills' die studenten moeten aanleren, zegt ze. 'Nou: ik vind concentratie dus echt *dé* skill voor de eenentwintigste eeuw.'

Lijkt mij ook, maar mijn kinderen van 12 en 14 vinden dat ik niet zo 'de schuld van alles aan internet moet geven'. Zij beschouwen hun computers eerder als een vertrouwd lichaamsdeel. Mijn dochter kreeg dit jaar in de brugklas nog maar vier studieboeken, de rest leert ze soepel via haar laptop. Is het dus niet totaal achterhaald om millennials hun laptops in de collegezaal te verbieden? Yra, droogjes: 'Mij lijkt het toch wel belangrijk dat ze de computer leren onderscheiden van hun eigen hoofd.'

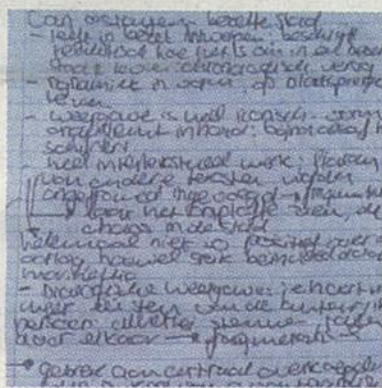
Het 'genetwerkt zijn' als moderne manier van denken, daarnaar is nog veel te weinig onderzoek gedaan, zegt ze. En er wordt gek genoeg ook nauwelijks op aangedrongen. Toch voeren we het 'genetwerkt leren' klakkeloos in. 'Maar als je geen dingen meer uit je hoofd leert, dan verandert dat hoe je denkt.'

Hoe? Tja. Dat weten we dus nog niet precies. Yra: 'Maar ik zou het wel eerst willen weten. Wat we zeker al verleren, is fysiek aanwezig zijn.'

Haar dochter kan eindeloos appen met een vriendin die 300 meter verderop woont. 'Wij hingen uren bij vriendinnen op de kamer. En dan frunnikte je intussen aan elkaars haar.' Is het heel erg als dat verdwijnt? Er komen via sociale media ook veel contacten bij. Yra begint nu over het gevoel aan zombies college te geven. Het belang van 'fysieke presentie' en

Yra van Dijk geeft college.

Aantekeningen moderne letterkunde.

Lotte van den Bosch en Charlotte de Beus.

‘Veel studenten zijn bang dingen te missen, omdat ze zelf geen hoofden bijzaken meer kunnen onderscheiden’

'interageren' voor concentratie en het ontwikkelen van empathie. Dat is al wél onderzocht. Zelfs wie in college iets op zijn laptop opzoekt dat belangrijk is voor de stof, wordt te veel afgeleid. 'Je moet niet multitasken, maar luisteren.'

Buiten staan Charlotte de Beus en Lotte van den Bosch, tweedejaarsstudenten ('Wij zijn niet representatief, wij zijn ontzettend braaf'). Ze laten aantekeningen zien: alles met de hand, netjes gestructureerd. Lotte studeert ook rechten. Daar maken ze alle aantekeningen op de laptop, zegt ze. 'Veel studenten zijn bang dingen te missen, omdat ze zelf geen hoofden bijzaken meer kunnen onderscheiden. Online doen de lijstjes 'trending topics' dat voor je.'

Even later zit ik bij Yra's college 'Tekst en Medium', over technologie en literatuur, voor derdejaars. Straks gaat het over filosoof en mediatheoreticus Marshall McLuhan. Hidde (23) doet Swahili als bijvak en ontdekte daar dat het leren van volkomen nieuwe woorden stukken sneller gaat als je ze opschrijft, dan met een app. Pien (23) ontdekte na drie jaar laptop een 'superhandige studiemethode': ze gebruikt nu schriften. Julia (23) leerde pas in een cursus 'time-management' handmatig aantekeningen maken. Daarvoor tikte ze alles op uit angst iets te missen: 'En thuis maakte ik daar dan een samenvatting van.'

Interessant, zegt Yra. 'Want toen wij college volgden, deden we het precies andersom.'

'Hoe ging dat vroeger dan?', vraagt Julia.

Ik: 'Wij schreven dingen puntsgewijs op.'

Joh, zeggen de studenten.

Yra: 'Er waren nog geen powerpoints.'

Joh!, zeggen de studenten.

Nu beginnen ze over een plaag van docenten die 'een bak met powerpointslides leegkieperen', maar in hun eigen verhaal nauwelijks meer laten horen wat belangrijk is. Terwijl een hoorcollege toch structuur moet bieden, broemt Yra nu.

'Structureren lijkt me ook wel een *twenty-first century skill* voor docenten', zeg ik.

Ja, zegt Yra, 'misschien moeten we ook alle powerpoints de collegezaal uit gooien'.

Margriet Oostveen
m.oostveen@volkskrant.nl

Commentaar

Referendum

De onvoorziene uitslag in Colombia laat zien dat een referendum niet lichtzinnig moet worden ingezet.

In Colombia heeft het volk gesproken: het moeizaam bereikte vredesakkoord met de FARC moet van tafel. De verrassende uitslag van het referendum afgelopen zondag brengt het vredesproces terug bij af. Nog los van het risico dat de strijd weer oplaait, is de kans groot dat de partijen nooit meer bereid zullen zijn zoveel water bij de wijn te doen als ze de afgelopen vier jaar aan de onderhandelingsstafels in Havana hebben gedaan.

Weten burgers wel wat ze aanrichten door simpelweg een 'nee' aan te vinken? Die vraag rijst vaker nu burgers per referendum een stokje kunnen steken voor complexe en verrijkende afspraken. Zo had niemand verwacht dat de Britten voor een vertrek uit de Europese Unie zouden kiezen, dat de Grieken met hun 'nee' tegen bezuinigingen een gedwongen Grexit wilden riskeren en dat de Colombianen liever gerechtigheid dan vrede zien.

De vragen die per referendum zijn voorgelegd, hebben verstrekende gevolgen. Zowel de Britse premier Cameron, als de Griekse premier Tsipras en de Colombiaanse

Weten burgers wel wat ze aanrichten met een 'nee'?

president Santos hebben geen rekening gehouden met de onvoorziene uitkomst waardoor ze hun land mogelijk in chaos - hadden - kunnen storten.

Het is begrijpelijk en ook wenselijk om burgers te willen betrekken bij fundamentele keuzes als lidmaatschap van de Europese Unie of vredesbesprekingen, maar de recente voorbeelden laten zien dat niet te lichtzinnig met referenda moet worden omgesprongen. Wanneer niet duidelijk is wat er op het spel staat of hoe de uitslag moet worden vertaald in praktijk, is terughoudendheid gepast. Dat tonen ook de recente referenda in Hongarije (tegen de Europese vluchtelingenverdeling) en in Nederland (tegen het Oekraïneverdrag). De uitslag heeft geen inhoudelijke consequenties, maar een symbolische waarde van 'tegenstem'.

Een referendum kan een waardevolle toevoeging zijn om politiek draagvlak te zoeken. Maar wanneer het wordt ingezet om onvrede te mobiliseren en aan te wakkeren, leidt het vooral tot polarisatie en ondermijning van gezag. De ervaring in Zwitserland leert dat een succesvolle referendumcultuur een lange adem vergt en gedegen uitwerking. Met ondoordachte referenda wordt de betekenis en mogelijke meerwaarde ervan alleen maar ondermijnd.

Carlijne Vos

Stekel

Kwakzalvers

Veel studenten slikken concentratie- en prestatiemiddelen. Dat is volledig te begrijpen. De student heeft zoveel digitale afleidingen (YouTube, Netflix, Tinder) dat studeren zonder prestatiebevorderende middelen te moeilijk is geworden. Zorgen over de gezondheid zijn niet nodig. De pillen bestaan uit een onschuldig mengsel van cafeïne en niet werkzame stoffjes. Koffie werkt net zo goed.

Je zou verwachten dat de studenten - de toekomstige hoeders van de waarheid, getraind om zin en onzin van elkaar te scheiden - geconfronteerd met deze informatie hevig verontwaardigd zouden zijn, maar nee: 'Als dat allemaal placebo is en slimme marketing, is het eigenlijk alleen maar extra geniaal', zegt een van de slikkers. Er breken gouden tijden aan voor kwakzalvers.

Pieter Klok